

FOTO: CAROLA BREUKELMAN, WORDPRESS

Inzet van sociaal kapitaal speelt sleutelrol

Oplossingen voor krimp

▲ Hantum, Noord-Friesland.

Grote delen van ons land hebben te maken met krimp: de bevolking trekt weg en vergrijsst, voorzieningen en leefbaarheid komen onder druk te staan en er is leegstand. Hoewel de problemen zich dikwijls fysiek manifesteren, zitten de oplossingen vaak op het sociale vlak. Hoe werkt dat precies?

De winkel moet sluiten wegens gebrek aan klandizie, jongeren klagen dat er niks te beleven is, panden komen leeg te staan - het is niet moeilijk om krimp als een probleem te zien. En toch ziet Rijk Willemse van Rijk Willemse beleid en advies het genuanceerder. 'Krimp komt in bijna alle landelijke gebieden voor, maar de reactie erop verschilt sterk. Het ene dorp komt in een collectieve dip te zitten, in het andere dorp ziet men het juist als een kans om allerlei nieuwe initiatieven op te starten.' Willemse deed samen met Roel During van Wageningen University and Research onderzoek naar de rol van sociale media bij lokale initiatieven in krimpgebieden. 'Veel van die initiatieven spelen zich buiten het blikveld van de overheid af', zegt During. 'Dat is jammer, want dit sociale kapitaal kan, als je het slim doet, goed worden ingezet om de negatieve gevolgen van krimp tegen te gaan.'

Nog een slag te maken

Het onderzoek is inmiddels vijf jaar oud en er is veel veranderd in de inzet van sociale media door gemeenten. Toch is er nog een slag te maken om goed aan te takken op relevante netwerken die voor een groot deel via sociale media communiceren. Dat komt deels door de taal, denkt Willemse. 'Als je gaat googlen op "krimp" stuit je meestal op beleidsdocumenten, maar zoek je bijvoorbeeld op "pinautomaat verdwijnt" of "carpoolen voor studenten Achterhoek" dan komen sociale netwerken in beeld die oplossingen bieden voor krimpproblemen of die zelf al gevonden hebben.' Willemse vervolgt: 'Veel mensen, vooral jongeren, voelen zich niet zo thuis in de wereld van overheidscommunicatie en gaan hun eigen gang. Neem de Zwarte Cross, dat inmiddels is uitgegroeid tot een toonaangevend evenement in de Achterhoek. Het is ooit opgestart door een actief groepje jongeren. In de

dorpsraad lieten ze zich niet zien en ook bij de gemeente klopten ze pas aan toen ze een vergunning nodig hadden.’

De juiste houding

Voor een deel gaan mensen hun eigen gang, maar soms is hulp van de gemeente nodig. Het is daarbij van groot belang dat de gemeente de juiste houding aanneemt, benadrukt During. ‘Het is op de eerste plaats belangrijk dat je constructief meedenkt, want als je botweg nee verkoopt, ontstaat al snel een defaitistische stemming - “zie je wel, het mag weer niet van de overheid” - en ben je het sociale kapitaal kwijt. Daarnaast is het belangrijk dat je het initiatief niet overneemt maar faciliteert, ofwel overheidsparticipatie in de geest van de Omgevingswet. En het is belangrijk dat je experimenteeruimte biedt door bijvoorbeeld een situatie tijdelijk te gedogen. Overigens wel met nadruk op tijdelijk, anders trek je voor je het weet bepaalde groepen categorisch voor.’

Willemse beaamt dat faciliteren in principe op tijdelijke basis moet zijn. ‘Uiteindelijk moet iedereen zijn eigen rekeningen en een marktconforme huur betalen. Overigens niet alleen om budgettaire redenen, maar ook om het gemeentelijk vastgoed op orde te kunnen houden. In Lochem zie je bijvoorbeeld dat het stadhuis in het centrum, bepaald geen architectonische parel uit de jaren ‘70, leeg kwam te staan. Het werd beschikbaar gesteld voor allerlei clubjes. Natuurlijk is dat sympathiek, maar als je dat gebouw wilt vervangen door architectuur die beter past in het historische centrum, dan wordt dat bemoeilijkt vanwege al die gezelschappen die hun plek niet willen opgeven. In de gemeente Oude IJsselstreek hebben ze die les opgepikt en behouden ze met name de karaktervolle gebouwen.’

Beleidsbril af

Volgens During en Willemse is een gemeente die de negatieve gevolgen van krimp beperkt of zelfs ombuigt in positieve gevolgen, goed in staat om de beleidsbril af te zetten en waar te nemen wat er buiten het formele circuit gebeurt. Communiceren met bewoners in hun eigen taal en in hun eigen communicatielandschap is daarvoor nodig. Willemse: ‘Dat gaat de laatste jaren steeds beter maar we komen van ver. Nog niet eens zo lang geleden werd het ambtenaren

ontraden of zelfs verboden op het werk gebruik te maken van e-mail of internet. En ook nu is het gebruik van blogs, vlogs en sociale media een gevoelig onderwerp. Je uit je namelijk niet alleen als persoon maar ook namens de organisatie.’ Niettemin is intensiever gebruik van sociale media door overheidsdienaren slim, vindt During. ‘Sociale media onthullen de informele netwerken en daar is veel bruikbare kennis en kunde aanwezig.’ Willemse: ‘Zo kom je bijvoorbeeld te weten waar actief gecarpoold wordt of dat de voetbalclub op zoek is naar een nieuw clubhuis. Die informatie kan van pas komen als je krimp wilt veranderen van probleem naar oplossing.’ ●

Wageningen University and Research is recentelijk gestart met een onderzoek naar eigenheid en eigenaarschap in leefbaarheidsinitiatieven. Een belangrijke vraag daarbij is in hoeverre alledaagse ontmoetingen, vertrouwen, het doen van dingen voor elkaar, maken dat mensen initiatieven ontplooiën. Het onderzoek wordt uitgevoerd in opdracht van het samenwerkingsverband van grote plattelandsgemeenten P10. In de volgende acht gemeenten wordt gesproken met bewoners: Aa en Hunze, Berkelland, Borger-Odoorn, Goeree-Overflakkee, Hof van Twente, Opsterland, Peel en Maas en Schouwen-Duiveland. Meer informatie kunt u inwinnen via roel.during@wur.nl.

▲ Klazienaveen, Zuidoost-Drenthe.

LITERATUUR

Krimpbeleid met sociale media; Sturen met sociaal kapitaal op maatschappelijke energie. Roel During en Rijk Willemse. Deel vijf in de reeks ‘Zo doen wij dat hier!’; 2013. Te raadplegen via: www.rijkwillemse.nl/562-beleid-met-sociale-media.

WEBSITES

www.rijkwillemse.nl